

BYPLAN NYT 5

9. årgang · December 2011

Årsprogram 2012

- side 6

Vi skal ikke prøve at forudsige fremtiden, men acceptere usikkerheden

- side 8

De unge skaber mødesteder 'on the go'

- side 11

DECEMBER

KALENDER

Dansk Landskabsarkitektforenings 80 års jubilæumsreception

19. december, København, www.landskabsarkitekter.dk

Den ny Kommuneplan

19. december, Odense, byplanlab.dk

JANUAR

Plantekongres

10.-12. januar, Herning, www.plantekongres.dk

Landskabsanalyse i praksis

24. januar, Roskilde, www.byplanlab.dk

Kommuneplan 13, professionel kvalitetsplanlægning

24.-26. januar, Grenaa, www.cok.dk

FEBRUAR

Byplanlægning og kompleksitet

Februar, København, www.arkitektforeningen.dk

International Master in Energy and Green Architecture

Studiestart februar, Aarhus og Beijing, www.aarch.dk

MARTS

Byforskning uden grænser. Bynatur

1. marts, Århus, www.byplanlab.dk

Provinsbyer i balance

6. marts, Hobro, www.dac.dk / www.byplanlab.dk

Projekt- og processtyring af Kommuneplan 2013

7.-8. marts, Odense, www.cok.dk

Provinsbyer i balance

7. marts, Vejle, www.dac.dk / www.byplanlab.dk

Provinsbyer i balance

8. marts, Sorø, www.dac.dk / www.byplanlab.dk

Få indflydelse i planprocessen

14. marts, København, www.byplanlab.dk

Grunduddannelse i kommunal planpraksis

13.-15. marts, Grenaa, www.cok.dk

Byggeret

20. marts, Vejle, www.ida.dk

Lokalplanjura i teori og praksis

28. – 29. marts, Fredericia, www.ida.dk

I kalenderen i Byplan Nyt kan du få overblik over planfaglige arrangementer i hele landet.

Det koster 1000 kr. pr. år at annoncere i kalenderen.

Ønsker du at annoncere i 2012? Så send en mail til: nwo@byplanlab.dk

INDHOLD

- 4 Kort nyt
- 5 Leder: Det gamle laboratorium
- 6 Årsprogram 2012
- 8 Planlægning i uvishedens lys
- 11 De tegner byen med fødderne
- 14 Stemningsbilleder fra Byplanlaboratoriets 90 års fødselsdag

"Vi baserer stort set al planlægning på vækst og forudsætter, at vækst er ønskværdigt og nødvendigt. Vi har brug for planlægningsredskaber, der også kan det modsatte"

*Planlægger og urban designer,
Arun Jain, Portland*

Foto: NyWeisser Øhlenschläger

Redaktion
Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Ny W. Øhlenschläger

Redaktionsadresse
Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Fax: 33 14 34 35
Mail: nwo@byplanlab.dk
www.byplanlab.dk

Annoncer
nwo@byplanlab.dk
Bestilles senest
6. januar 2012

Layout
Søren Schaumburg Jensen

Forsidefoto
Fra Byrumskursus 2011,
Vibeke Meyling

Oplag
3100

Tryk
Handy-Print A/S

ISSN
1602-9038

Signede artikler står for
forfatterens regning,
usignede for den
ansvarshavende
redaktørs regning.

Byplan Nyt 1-12
udkommer i februar
2012 og har tema om
planlægning i kystområder

KORT NYT

Nye ministre

Efter regeringsskiftet har Danmark fået en ny miljøminister. Det er Ida Auken fra SF, som fremover står i spidsen for det ministerium, der tager sig af den overordnede planlægning af by og land. Se mere på www.mim.dk

Desuden er der oprettet et helt nyt ministerium, nemlig Ministeriet for by, bolig og landdistrikter. Carsten Hansen fra Socialdemokraterne står i spidsen for ministeriet, der blandt andet varetager spørgsmål om det almene boligområde, herunder byfornyelse, samt landdistrikter og det regionale område. Se mere på www.mbbll.dk

Foto: Claus Bjørn Larsen

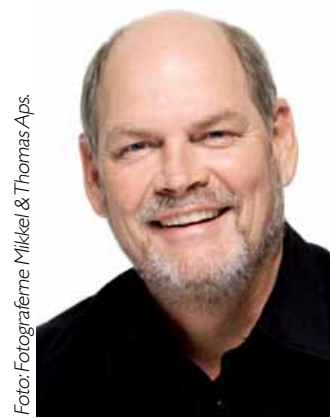

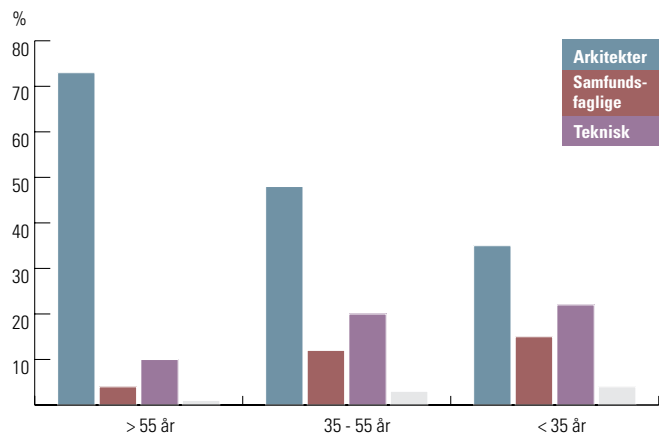
Foto: Fotografierne Mikkel & Thomas Aps.

De unge planlæggeres kompetencer

Byplanlaboratoriet har undersøgt, hvilke kvalifikationer dagens unge planlæggere har og hvordan deres kvalifikationer svarer til de opgaver, der skal løses ude i kommunerne. Undersøgelsen er blandt andet lavet på baggrund af interviews med en række yngre planlæggere samt en række planchefer.

Undersøgelsen viser for det første at generationsskiftet er godt i gang. Den viser også, at de unge er dygtige, men at overgangen fra studie til praksis er meget svær. De unge er sjældent forberedt på, hvad det vil sige at være embedsmand og agere i et politisk system.

Læs en artikel om undersøgelsen i Byplan nr. 4, 2011 og se mere på www.byplanlab.dk

De kommunalt ansatte planlæggeres uddannelsesbaggrund fordelt på alder.
Illustration: Dansk Byplanlaboratorium

Ny bog

Grænseløse byer

- nye perspektiver for by- og landskabsarkitekturen

Gennem 12 artikler sætter denne antologi fokus på, hvilken rolle landskabet kan tilskrives, når grænsen mellem "by" og "land" opløses.

Ti af antologiens tolv artikler er skrevet af forskere fra Arkitektskolen Aarhus og er en sammenfatning af deres bidrag til det tværinstitutionelle Center for Strategisk Byforskning.

Se mere på www.byforskning.dk

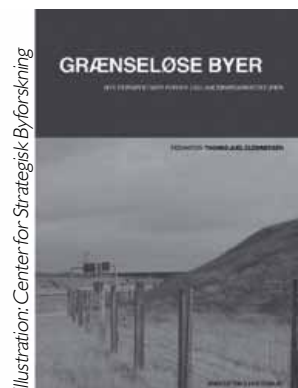

Illustration: Center for Strategisk Byforskning

Foto: Palle Rudebeck

Klimatilpasning

Miljøminister Ida Auken har sat fokus på kommunernes klimatilpasning. Det er meldt ud, at alle kommuner forventes at udarbejde en egentlig klimahandlingsplan i løbet af de kommende to år. Samtidigt vil der fra statsligt hold blive set på, hvor der skal ske lovændringer - blandt andet i planloven – for at fjerne nogle af de barrierer, som gør det svært at tænke på tværs når man skal klimatilpasse byer og landskaber. Der vil også blive nedsat et statsligt Task force for klimatilpasning, som blandt andet indeholder et rejsehold, der skal hjælpe kommunerne med at udarbejde klimahandlingsplaner.

Se mere på www.mim.dk

Udviklingsplan for Køge Kyst

I november blev den endelige udviklingsplan for Køge kyst vedtaget. Udviklingsplanen består af en fysisk plan, en lang række overvejelser om bydelens fremtidige karakter og en strategisk plan med fem strategier for, hvad der skal drive byudviklingen. De fem strategier omhandler *bæredygtighed, dialog, erhvervsudvikling, kultur og byliv og trafik og parkering*.

Køge Kyst er et partnerskab mellem Køge Kommune og Realdania By. Køge Kyst har som formål at udvikle området mellem bymidten og havnen.

Se mere på www.koegekyst.dk

Illustration: Køge Kyst

Det gamle laboratorium

En dejlig sommerdag i 1916 cyklede kunsthistoriker Wilhelm Lorentzen fra Varde til Grindsted. Lorentzen havde holdt foredrag i Foreningen Bedre Byggeskik og kørte opløftet hjemad. Han blev dog i vældig dårligt humør, da han nåede til Grindsted, for byen voksede på en uskøn og uhensigtsmæssig måde. Han skriver selv, at han fik et klarsyn: ”Byen var blevet en umulig samling huse, som hver for sig kunne være gode nok. Men hvad nyttede det, når der manglede sammenhæng og orden – det vil sige, byplanen manglede?”

I de næste 5 år arbejdede han på sagen, og den 18. november 1921 blev Dansk Byplanlaboratorium født.

Byplanlaboratoriet var tværfagligt, længe før det blev et modeord. Der var både ingeniører, arkitekter, jurister og medicinere blandt stifterne, og laboratoriet blev hurtigt et mødested, hvor mange faglige tilgange kunne krydse klinger og finde nye løsningsmodeller.

Med jævne mellemrum bliver det diskuteret, om navnet skal ændres.

”Det er da underligt, at kalde det et laboratorium, for der er ingen kolber eller hvide kitler”, bliver der sagt. Men nu har udviklingen gjort ordet laboratorium moderne. Tænk bare på Innovation Lab, Learning lab eller Reg Lab, der alle er årsunger i forhold til den 90-årige.

”Byplanlaboratoriet var tværfagligt, længe før det blev et modeord. Der var både ingeniører, arkitekter, jurister og medicinere blandt stifterne”

Da byplanlaboratoriet blev stiftet, var det for at styre væksten. I dag er der mange byer, som ikke vokser mere. De mister funktioner og indbyggertal og bymidterne sygner hen. Det stiller os overfor helt nye udfordringer, og måske står vi netop nu foran et paradigmeskifte, hvor vi skal genopfinde planlægningen? Det vil vi gerne debattere. Dette nummer af Byplan Nyt kan måske inspirere dig til at kaste dig ind i debatten.

Jeg håber, at Byplanlaboratoriet vil leve længe, og at vi også på 100-årsdagen vil hedde laboratorium eller lab. For mig signalerer navnet det tværfaglige møde, debatten og eksperimenterne. Og dem får vi i allerhøjeste grad brug for, hvis vi skal være med til at skabe livskvalitet i fremtidens byer.

Ellen Højgaard Jensen
Direktør

Byplanmødet 2011. Foto: Søren Schaumburg Jensen

ÅRSPROGRAM 2012

FORÅR

Landskabsanalyse i praksis

Halvdagskursus i Roskilde

24. januar

Få inspiration til, hvordan du kan benytte forskellige typer af landskabsanalyser i forbindelse med fx kommuneplanlægning eller lokalisering i det åbne land.

Gennem konkrete eksempler introduceres en række forskellige metoder.

Byforskning uden grænser

Konference i Århus

1. marts

Bynatur.

På konferencen vil vi diskutere, hvordan naturen og byen flettes sammen i den moderne, grænseløse by. Hvordan forstår vi naturen og hvordan håndterer vi den, når by og natur i den grad overlapper hinanden - når landskaber bliver til urbane landskaber? Få viden om den nyeste forskning indenfor feltet og bliv inspireret til, hvordan du kan håndtere naturen i byen og byen i naturen.

Få indflydelse i planprocessen

Halvdagskursus i København

14. marts

Har du oplevet problemer med at komme igennem det kommunale plansystem? Få indblik i plansystemets rammer og det spillerum man har, når man som arkitekt, bygherre el. lign. agerer i det kommunale system. Du får et overblik over planloven, og vil gennem konkrete eksempler få indsigt i de politiske og administrative planprocesser, et projekt skal igennem.

Barrierer for byomdannelse

Debatarrangement i København

17. april

Har I også svært ved at få gang i byomdannelsen? Presset på storbyerne stiger, og der er mange ældre, velbeliggende erhvervsområder, som står foran en omdannelse til blandede områder eller til rene boligområder. Men det er svært for kommunerne at sætte turbo på udviklingen. Vær med til at debattere, hvad der skal til for at bryde barriererne.

Miljøvurdering af planer

Kursus i København

24. april

På kurset vil du få gennemgået loven om miljøvurdering af planer og programmer. Desuden vil du gennem øvelser i screening og scoping få styrket din fortrolighed med opgaverne og få bedre fornemmelse for, hvad der er stort og småt.

Planmesse

Messe i København

29. maj

Er du klar til kommuneplanen? Få sparring på, hvordan du oversætter den visionsfyldte planstrategi til en konkret kommuneplan. Vi dykker ned i topscorertemaerne *sundhed, uddannelse, erhverv, klimatilpasning, bosætning og byomdannelse*. Sæt ord på dine egne erfaringer og bliv inspireret af andres.

Åben land konference

Konference i Korsør

29.-30. maj

Landskabet, kommuneplanen og landbruget. På konferencen vil du få inspiration til, hvordan det åbne land kan indgå i kommuneplanen. Gennem workshops og ekskursioner vil vi diskutere landbrugets rolle i planlægningen og udviklingen af det åbne land. Der er lagt vægt på diskussion og erfaringsudveksling mellem forskere og praktikere.

dansk byplan laboratorium

Årsprogrammet opdateres løbende på www.byplanlab.dk. Har du idéer til emner vi skal tage op, så skriv til db@byplanlab.dk.

Du kan også få Dansk Byplanlaboratorium til at skræddersy kurser for en eller flere kommuner eller virksomheder. Kontakt Ellen Højgaard Jensen for yderligere information: ehj@byplanlab, tlf. 33 17 72 77.

Lokalplankursus 2011. Foto: Vibeke Meyling

Fokus på forstaden

Debatarrangement i Århus

31. maj

Forstaden er i forandring, og der igangsættes mange konkurrencer og udviklingsprojekter. Hvad er status, og hvordan kan de forskellige tanker ses i en større helhed? Vær med til at debattere fremtidens forstad i et større perspektiv.

Den kommunale hverdag

Kursus i Odense

Maj

Byplanlaboratoriets undersøgelse af planlæggerkompetencer har vist, at der er behov for at styrke de yngre planlæggeres kompetencer på områder, som er helt centrale i den kommunale hverdag. Det handler bl.a. om at forstå embedsmandsrollen og plansystemet. Via oplæg, øvelser og rollespil får du styrket din forståelse og kunnen indenfor for disse aspekter af planlæggerfaget.

Detailhandelsanalyser – hvad kan vi bruge dem til?

Seminarer i København og Vejle

7. juni og 14. juni

Detailhandelsplanlægning kræver et velfunderet analysegrundlag. Vi går i dybden og diskuterer, hvilke detailhandelsanalyser, der kan bruges til at måle hvad. Og hvordan vi kan omsætte dem til konkrete planer. Bliv klædt på til at stille de rigtige spørgsmål til din detailhandelskonsulent.

Omdannelse af almene boligområder

Kursus på Sjælland

11.-12. juni

På kurset får du vejledning i gennemførelse af helhedsplaner og fremtidssikring af almene bebyggelser. Der er indlagt øvelser, som tager udgangspunkt i konkrete cases. På den måde får kommunale medarbejdere og ansatte i boligorganisationerne en fælles referenceramme.

EFTERÅR

Ældres boligforhold

Seminar i København i august

Byens vand

Kursus i Malmø og Skanderborg 23. august, 19.-20. september samt 23. oktober

Lokalplankvalitet og bykvalitet

Kursus i september

Det 62. Danske Byplanmøde

4.-5. oktober i Svendborg

Plan og jura

Kursus i København i oktober

Byrumskursus

Kursus i New York i september (OBS: Er du interesseret, så skriv dig på listen. Vi begynder først at planlægge turen, når vi ved, om der er et hold)

VVM

Kursus i november

Bevarende lokalplaner

Kursus i november

Danske byers udfordringer

Kursus i november/december

Planloven i praksis

Kursus i december

Planlægning i uvishedens lys

Den amerikanske planlægger og urban designer **Arun Jain** fra Portland gæstede dette års byplanmøde for at tale om planlægningens manglende evner til at håndtere usikkerhed og kompleksitet. Han havde ingen lette løsninger med, men hans hovedbudskab var til at forstå: **Planlæg for den fremtid I allermost ønsker – og lad jer ikke forblinde af prognoser.**

Af lektor Boris Brorman Jensen

Der var bogstavelig talt højt til loftet, da Dansk Byplanlaboratorium i begyndelsen af oktober afholdt sit 61. Byplanmøde i det omdannede Nordkraft på havnefronten i Aalborg. Det var imponerende at stå øverst oppe på den store trappe og kigge ned på alle de mange planlæggere, politikere, byplankonsulenter og andre fagfolk, der minglede rundt i den tidligere industrihal. Akustikken gjorde noget ved stemningen, men arrangementet fungerede, og det er underligt at tænke på, at der blev lavet strøm og fjernvarme i det selv samme bygningskompleks indtil midten af 90'erne.

De fleste førstegangsbesøgende har sikkert nikket anerkendende til den elegante transformation af det store industrianlæg. Men der var for bare få årtier siden næppe en eneste planlægger i Aalborg Kommune, der i sin vildeste fantasi havde forestillet sig, at byens rå og hektiske industrihavn engang ville blive til et hipt kulturcentrum. Eller at det moderne kraftvarmeværk engang ville udgøre en naturlig ramme for afholdelsen af et byplanmøde med hundredvis af deltagere. Forudsigelser der pegede i retning af den nuværende

situation ville højst sandsynligt have lydt dybt utroværdige, dengang man i midten af 50'erne gik i gang med at udvide og modernisere Nordkraft. Det er nok, set i bagklogskabens lys, mere udtryk for held end forstand, at det gamle industriområde på havnen i dag udgør en så velfungerende ramme for oplevelses- og videnssamfundets nye institutioner. En ting har dog gjort en forskel. De forskellige bygningsanlæg rummer så mange arkitektoniske og rumlige kvaliteter, at man med stor fordel har kunnet udnytte dem til nye formål.

”Vi er her, fordi vi interesserer os for byer, for byudvikling og miljø. Men vi er langt mere forvirrede og bekymrede end sikre”

Og netop den form for fremtidssikret planlægning blev diskuteret på eftermiddagens delmøde om 'uvishedens planlægning'.

Kan vi forudsige fremtiden?

Byplanmødets overordnede tema var "Vinduer til verden" og de forskellige arrangementer blev igangsat med en række fælles oplæg og bud på de muligheder og udfordringer, der ifølge de seneste prognoser kommer til at præge den fremtidige udvikling både herhjemme og ude i den store verden. De inviterede oplægsholdere præsenterede en masse interessante eksempler på lovende erhvervsstrategier, langsigtede økonomiske perspektiver og demografiske fremskrivninger, hvis konsekvenser for planlægningen tilhørerne blev opfordret til at diskutere ved bordene henover frokost. Efter pausen blev bøtten vendt på hovedet! Byplanlaboratoriet havde med økonomisk støtte fra Realdania indbudt den amerikanske planlægger og urban designer Arun Jain til at holde oplæg om planlægningens manglende evne til at håndtere usikkerhed og kompleksitet. Hans diskussionsoplæg stod på mange måder i skærende kontrast til de forudgående taleres opfordring til at reagere hurtigt og målrettet på den forventede udvikling. Arun Jain indledte sit oplæg med at

spørge: "Virker planlægningen som vi kender den? Stiller vi de rigtige spørgsmål? Hvad med fremtiden – kan vi overhovedet forudse fremtiden?" Hans bud på et godt svar var mere reflekteret og udfoldet end bare nej, nej og nej – men det var bestemt en meget kritisk revision af planlægningens helt grundlæggende antagelser, Jain præsenterede forsamlingen for. Et af de fundamentale problemer er ifølge Arun Jain, at vi stort set baserer al planlægning på vækst og forudsætter, at vækst er ønskværdigt og nødvendigt. Han efterlyste planlægningsredskaber, der også kan det modsatte. Store områder af det nordlige USA oplever i dag dramatiske tilbageskridt både økonomisk og befolkningsmæssigt, fortalte Jain og efterlyste flere og bedre metoder til at udvikle gode byer i tilbagegang.

"Hvis man ikke kan forudse fremtiden, må man planlægge for den udvikling, man ville ønske"

Jains oplæg var tydeligvis præget af en vis kriseerfaring, og han virkede meget optaget af at genopfriske nogle klassiske dyder: "Vi er her, fordi vi interesserer os for byer, for byudvikling og miljø. Men vi er langt mere forvirrede og bekymrede end sikre. Stabilitet er en myte", understregede han og fortsatte: "Hvis man ikke kan forudse fremtiden, må man planlægge for den udvikling, man ville ønske under alle omstændigheder. Jeg kender ikke fremtiden, men jeg har muligheden for at gøre noget bedre nu. Spørgsmålet er, hvordan jeg kan gøre det tilpasningsdygtigt?", spurgte Jain retorisk. "Det er fint med et 'vindue til verden', men glem ikke at se indad. Sats på mennesker og gode bymiljøer!" sagde han - mens han viste eksempler fra København.

På Byplanmødet viste Arun Jain eksempler på, hvordan de i Portland har arbejdet med et "Urban design framework". Det anviser retning med udviklingen, men efterlader også rum for det uforudsigelige.

Urban design framework

Directing development..

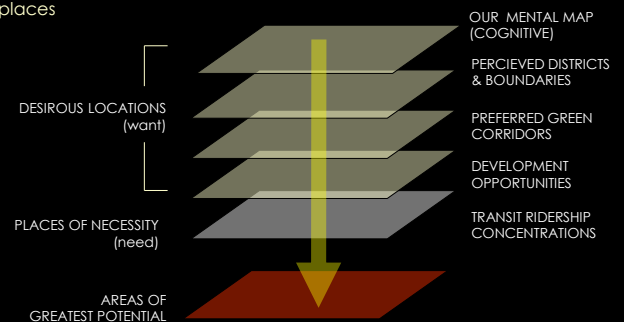
- Places as catalysts
- Ground level emphasis
- Intent vs. Outcomes
- Flexible approaches

Assembly

A. Identify convergences:

- Understand and map where people congregate or could congregate (need vs. want)
- Identify which places are the most able to become great places (criteria)

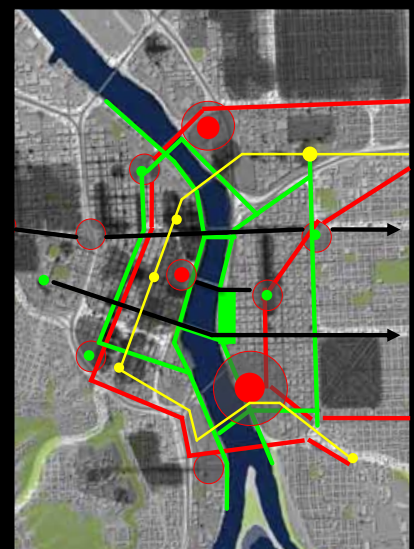

Framework concept

B. Link convergences:

- Identify where links and connections will reinforce the convergences (place-making nodes)
- Identify "green" networks and preferred movement corridors that compliment convergences (place-making nodes)

- NODES
- GREEN RINGS
- MAJOR CORRIDORS STREET & TRANSIT
- ATTRACTORS

Erfaringer fra Portland

Arun Jain tog udgangspunkt i sine egne erfaringer med kuldsejlede fremtidsplaner som følge af finanskrisen, og konstaterede tørt, at det er med fremtiden som med vejret: Jo længere fremad vi ser, des mere usikker bliver forudsigelserne. Lige pludselig kan det hele se meget anderledes ud, end vi havde forestillet os, og så er alle de mange kræfter, der er investeret i fremtiden muligvis spildte.

”Modeller hjælper os til bedre at kunne forstå igangværende udviklinger, men de hjælper os ikke til at træffe de rigtige beslutninger”

Han fortalte, hvordan de regionale planlægningsmyndigheder i staten Oregon i juni 2008 arbejdede med scenarier for en stigning i indbyggertallet fra lidt over 3 millioner til over 6 millioner i 2016. Altså en lille fordobling på bare otte år, der indlysende nok affødte en lang række planlægningsinitiativer i forhold til udbygning af boliger, erhvervsområder og infrastruktur, ikke mindst i Portland, hvor han dengang var chefplanlægger. Jain og hans team blev bedt om at udarbejde

visionære fremtidsplaner, som i løbet af bare et par måneder faldt fuldstændig til jorden. Forudsætningerne for de store planer forsvandt ganske enkelt hen over sommeren. I dag er indbyggertallet i Oregon kun 3,5 millioner - hvoraf 1,8 bor i byen Portland, og situationen er den, at der ikke er brug for nogen næneværdig udbygning af hverken infrastruktur, boliger eller erhverv.

Problemet er, understregede Jain, ikke de modeller som anvendes. ”Modeller hjælper os til bedre at kunne forstå igangværende udviklinger, men de hjælper os ikke til at træffe de rigtige beslutninger.” Problemet er ifølge Jain alle de ukritiske ’forbrugere’ af data, modeller og prognoser. Alle de politikere, planlæggere og professionelle, der udarbejder omfattende strategier ud fra disse forudsigelser. Hvis udviklingen ændrer sig, så har man brugt de forkerte ressourcer. Fremtiden vil være anderledes end selv de bedste forudsigelser, og det er derfor vigtigt, at de beslutninger som træffes giver mulighed for tilpasning i takt med at de uforudsete begivenheder indtræffer. ”Der er behov for en helt ny model for fleksibilitet”, siger Arun Jain. Ikke nye metoder til at forudsige fremtiden på, men nye måder at håndtere usikkerheden på, som stadig gør det muligt at udvikle gode byer og bymiljøer.

Til nytte for dansk planlægning?

Arun Jain var ikke bare kommet for at stille kritiske spørgsmål til sine danske kollegaer. Han havde tydeligvis selv

længe arbejdet seriøst med at udvikle strategier, som kunne anvendes i praksis. Men Arun Jain fik desværre ikke lov til at fortsætte sit arbejde, og han stoppede som Portlands chefplanlægger i 2009. I USA udskiftes ledende medarbejdere i de politiske styrede organisationer sammen med de valgte repræsentanter.

”Politikere vil have klare visioner, og planlæggerne er bange for at tale om politik, så de kaster sig ud i løsninger”

Det siddende styre i Portland er øjensynligt ikke særlig interesseret i Arun Jains forsøg på at reformere den vækstbaserede planlægning og udvikle nye strategier for håndtering af usikkerhed og kompleksitet. ”Politikere vil have klare visioner, og planlæggerne er bange for at tale om politik, så de kaster sig ud i løsninger”, som han lakonisk udtrykte det efter oplægget. Flere af tilhørende spurgte Jain, om han troede, at hans erfaringer kunne bruges i en dansk sammenhæng, hvor både stat og kommuner har væsentlig mere spillerum end i USA. Det mente han bestemt. Jeg tror, at han har ret et stykke af vejen! ■

Om Arun Jain

Arun Jain er selvstændig urban designer og planlægger i Portland, Oregon. Han har ved siden af praksis været tilknyttet som underviser ved forskellige universiteter og er en hyppig international foredragsholder. Han er desuden forfatter til en lang række artikler om byudvikling og strategisk planlægning og har modtaget flere hædersbevisninger for sit arbejde. Arun Jain var fra 2002 – 2009 Portlands ’Chief Urban Designer’ og bl.a. en af initiativtagerne til byens fremsynede bæredygtighedsinitiativ ”Grey to Green”, som i høj grad har været medvirkende

til, at gøre Portland til en af USA mest ’grønne’ byer.

Et af de centrale temaer for hans arbejde er begrebet ’livability’ – som i amerikansk sammenhæng repræsenterer et brud med den økonomiske reduktionisme, der i stor udstrækning dominerer den statslige planlægning i USA. Ud over sit engagement i spørgsmålet om byernes menneskelige kvaliteter, er Arun Jain i sær kendt for sit arbejde med at udvikle dynamiske planlægningsredskaber, der forsøger at imødegå byudviklingens stigende grad af kompleksitet og uforudsigelighed med nye midler.

Foto: Emil Egerod Hubbard

De tegner byen med fødderne

I Aalborg Øst låner unge GPS'er, som fortæller en forsker, hvordan byen betrædes. Spændende byrumsforskning viser vej til nye former for byudvikling og borgerinddragelse. Dette er første artikel i en serie om forskningsaktiviteterne i Center for Strategisk Byforskning

Af journalist Anne Mette Ehlers

Vi er i Aalborg Øst. En typisk dansk forstad planlagt i 60'erne på en bar mark. Her bor 15.000 mennesker – to tredjedele i almene boliger. Området er indbegrebet af den funktionsopdelte by med boliger, børnehaver og et par supermarkeder. På overfladen sker der ikke meget.

I dag sker der lidt. Ph.d.-studerende Anne-Marie Sanvig Knudsen fra Aalborg Universitet placerer et stort kort over Aalborg Øst på et bord til en workshop i forbindelse med en beboerfestival i bydelen. Hun beder beboere sætte filt-kugler på de steder, som betyder noget for dem.

Scenen er fra hendes forskningsprojekt "Kortlægning af unges hverdagsgeografier i Aalborg Øst". Altså inden projektet tog rigtig fart med syv dages GPS-tracking af 20 unge, hver gang de bevægede sig uden for døren. 24 timers web-transmission af de unges veje rundt i byen. Og derefter opfølgende videofilmte interviews, mens de unge fulgte nogle af deres egne GPS-trackede ruter.

Senere – på Byplanmødet den 7. oktober 2011 – gik en gruppe deltagere selv-samme ruter ved hjælp af lånte GPS'er. Via såkaldte QR-koder så gæsterne video-bidder fra interviewene på de eksakte fysiske steder, hvor filmene var optaget. Kan du følge med?

Mødesteder 'on the go'

I Danmark er der endnu relativt få projekter, som bruger GPS-teknologi til at indsamle mobilitets-mønstre i forbindelse med byrumsforskning og konkret byudvikling. Forstæder som Aalborg Øst er beskrevet i socioøkonomiske og demografiske statistikker og rapporter. Men GPS-tracking er en oplagt metode til at finde ud af, hvordan det er at bo et sted med henblik på at gøre stedet mere attraktivt.

"Mange har et billede af forstaden som et statisk sted. Her fortæller GPS-sporene en dynamisk historie om hverdagsmobilitet. De unges hverdagsliv er ikke meget

Fakta om projektet

Ph.d.-projektet med de unge forstads-beboere er en del af det overordnede projekt "Aalborg Øst – en forstad i forandring", der er støttet af Realdania og Himmerland Boligforening. Forskergruppen 'Det mangfoldige byrum', med lektor Henrik Harder fra Institut for Arkitektur & Design i spidsen, har siden 2005 undersøgt mulighederne for at bruge GPS-teknologi i byplanlægningen.

Læs mere om mobilitet og GPS-tracking projektet på www.detmangfoldigebyrum.dk

www.c-mus.aau.dk

Forstaden er tæt forbundet med resten af byen, når man ser på, hvor de unge færdes. GPS-spor fra undersøgelsen. Illustration: Aalborg Universitet

anderledes end alle andres. Livet udfoldes mange andre steder, end hvor man bor,” siger Anne Marie Sanvig Knudsen.

Hun fandt det slående, at de fleste unge egentlig ikke opholder sig ret meget i boligområdet, ud over når de sover, spiser og laver lektier. - Selvom de gerne ville fortælle, at Aalborg Øst er et godt sted at bo, måske for at tale op mod de gængse billeder af forstaden.

Den meget tilgængelige GPS-teknologi og de sociale medier forandrer i sig selv opfattelsen af, hvad et sted er. I dag går unge ingen vegne uden nøgler og en mobil, som ofte har både GPS og Facebook. Det er ikke sådan, at man mødes under uret klokken 12. De unge bruger sociale medier som Facebook til at skabe mødesteder on the go. Mobilen viser, hvor vennerne er, og så går man derhen. Den

nye interaktion med byen får betydning for fremtidens byplanlægning, fordi steder bliver til i en bevægelse mellem fysiske og virtuelle rum.

Top down og bottom up

I udgangspunktet er GPS-registreringer en form for overvågning, som fordrer etiske overvejelser. For eksempel fortæller GPS-sporene i Aalborg, at de unge hænger ud ved en tunnel og foran Fakta, og sjældent i de grønne områder.

”Informationerne kan bruges ”top down” af en kommune til at se, hvordan borgerne bevæger sig i byrummet. Men sporene kan også bruges ”bottom up”, For kommunen kan jo spørge de unge, hvorfor de hænger ud foran Fakta, og hvilke ønsker de har til deres mødesteder. På den måde bliver man klogere på

hinanden ved at tage udgangspunkt i den faktiske brug af byen,” siger Anne-Marie Sandvig Knudsen.

Hun interesserer sig netop for GPS-teknologiens potentialer for borgerinddragelse. ”Du får feedback, som er helt stedsspecifikt i stedet for at tage folk ud af deres kontekst og sætte dem til et møde i et beboerlokale klokken syv. Med GPS'en får de unge en stemme, uden at de behøver at artikulere sig i ord, men blot ved at gøre, hvad de plejer. Sporene kan ikke stå alene, men er folks egne ’fortællinger’ og en positiv platform for dialog.”

Det treårige ph.d. projekt skal afleveres i januar 2013, så vi må vente lidt endnu med de endelige konklusioner. ■

Tre spørgsmål til forskeren:

Anne-Marie Sanvig Knudsen. Foto: Aalborg Universitet

Hvad overraskede dig mest?

1 Det slog mig, at indvandrer gutterne fra Aalborg Øst hang ud ved den nye havnefront ligesom pigerne fra Hasseris og familierne fra midtbyen. Der var mange spor der, og mange nævnte stedet. Det understreger vigtigheden af, at man som forsker ikke begrænser sig til kun at kigge på forstaden, men på dens samspil med byen.

2 Området er domineret af store veje med biler og tunneller nedeunder. Tunnellerne var vigtige portaler fra et område til et andet. Men de udgjorde også en naturlig grænse for de unge. Dem på den anden side af tunnelen var ’de andre’.

3 Selv flere måneder efter, at de unge gik med GPS'en, kunne de genkalde detaljerede historier om, hvad de havde lavet den uge i maj, når de genså deres GPS-spor.

Byplan Nyt spørger om GPS-trackings potentialer i planlægningen:

Interessant, men ressourcekrævende

Arkitekt **Bodil V. Henningsen**
fra Plan og Byg i Aalborg Kommune:

”Det er altid godt, når vi får flere værktøjer til at diskutere forstadens mobilitetsbegreb. GPS-tracking er et interessant nyt redskab med fine perspektiver, både i forhold borgerinvolvering og i forhold til at lære mere om vores borgere, som vi skal indrette byen til. Men det er også et komplekst redskab med mange data, som man skal behandle og fortolke. Så det vil altid være et regnestykke om ressourcer.”

Godt indspark til dialog

Arkitekt **Helle Juul**
fra Juul|Frost **ARKITEKTER:**

”Menneskers adfærd er svær at indfange. Tit er det spontane indskydelser, der får folk til at bevæge sig, og bagefter kan det være svært for dem at huske. Tidligere stod man på 25 gadehjørner og satte stole op og talte, hvor mange mennesker, der satte sig ned. GPS-tracking er en meget mere sofistikeret metode til at finde ud af, hvilke veje folk vælger. Bagefter kan man spørge dem, hvad der fik dem til det. Var det bagerduften, menneskene, lyset eller pladsen? Arbejder man med trafik og byrum, får man input til at skabe områder med den samme tiltrækningskraft. Men GPS-tracking kan aldrig stå alene, og der er mange facetter. Metoden er et godt indspark til at få en dialog i gang.”

Anette

”Når vi går sammen, er vi en ti-tolv stykker. Men det behøver ikke være de samme hver gang. De fleste gange starter vi med at være to-tre personer, og så ender vi med at være en kæmpe gruppe. Folk har fået Facebook på deres telefon, og den skriver altid, om de er i nærheden. Hvis de har skrevet en status om, at de sidder her og chiller, så er vi der efter to sekunder (...)

Der kommer rigtig tit folk og siger, at vi skal gå væk. Og så tænker man: Vi sidder på en græsplæne. Hvad er det lige for noget ballade, vi skulle kunne lave? Det synes jeg er irriterende - at man ikke kan få lov at være nogen steder uden at blive viftet væk. Det ville være fedt, hvis vi havde et sted, der var vores, hvor der stod et skilt, at det er helt i orden, at vi er her. Det ville også gøre vores liv herude meget bedre og nemmere, for vi slipper for at gå rundt hele tiden”.

Khaled

”Vi går den rute (Astrupstien), som mest bliver brugt af de unge. Runderen er det mest centrale sted i Aalborg Øst. Det er her folk mødes. Den gang vi gik i folkeskole, mødtes vi også meget her. Men vi har ikke tid mere, efter at vi er startet i gymnasiet. De lidt ældre mødes oppe ved Fakta med deres biler om aftenen. Der er høj musik, og så står man bare og sludrer (...)

Aalborg Øst har et dårligt ry for dem, der kommer udefra, men dem, der bor her kan ikke genkende det. De er glade for at bo her. Her er stille og roligt. (...) På den bakke plejer vi at grille om sommeren. Så tager vi en masse engangsgriller, og så ryger man også vandpibe. Det er flest unge, der kommer her.”

De unge blev video-interviewet, mens de fulgte nogle af deres egne GPS-trackede ruter.
Tv. Anette. Mf. Khaled. Th. 'Runderen'. Illustration: Aalborg Universitet

Mange tak for sidst!

Fotos: Dansk Byplanlaboratorium

Nordens største kongres om planteproduktion og det åbne land

- Mødested for landmænd, rådgivere, forskere, natur-, miljø- og planmedarbejdere
- Vælg mellem 116 sessioner

Hør bl.a.

- 30-års krigen mod økosystemet
- Nyt serviceeftersyn på §3 beskyttede arealer
- Sammenhæng fra jord til kommunens bord
- Vandplanerne - den videre proces
- Naturpleje og ammoniak
- Natura 2000
- Biodiversitet og landbruget

Herning Kongrescenter
10.- 12. januar 2012

www.plantekongres.dk

Arrangører:
Videncentret for Landbrug
Aarhus Universitet
Københavns Universitet

Plantekongres
-produktion, plan og miljø

Center for Strategisk Byforskning

Center for Strategisk Byforskning har fået ny hjemmeside!

På den nye side kan du læse mere om centrets aktiviteter, forskere, projekter og publikationer – alt sammen med fokus på byplanlægning og byudvikling.

Centret består af Københavns Universitet, Aalborg Universitet og Arkitektskolen Aarhus og har en bred vifte af forskere inden for arkitektur, planlægning, forvaltning, teknologi samt urban- og økonomisk geografi tilknyttet. I perioden fra 2011-2013 retter centret fokus på netværk og formidling.

Se mere på www.byforskning.dk

KØBENHAVNS
UNIVERSITET

ARKITEKTSKOLEN AARHUS

AALBORG UNIVERSITET

Realdania

INSPIRATION TIL PLANLÆGNINGEN

WWW.NIRAS.DK/PLANLÆGNING

STÅLSAT KULTURARV

PÅ VEJ MOD VERDENSKULTURARV
Halsnæs Kulturarvskommune 2008-2010

Halsnæs
Kommune

KULTURARV ER MERE END BESKYTTELSE...

Stedets potentialer og unikke historier beriger, skaber identitet og sikrer lokal forankring. Se et godt eksempel på en helhedsorienteret strategi for udviklingen af kulturmiljøer i Halsnæs Kommune på www.indmus.dk/vedhaeft/stalsat_kulturarv_halsnaes_low.pdf

BYUDVIKLING ER MERE END ARKITEKTUR...

Planlægningen af nye byområder skal tage højde for alt fra byliv og bykvalitet til grundvandsikring, klimatilpasning, natur og oplevelsesværdier. Se et godt eksempel helhedsorienteret byudvikling i Elev uden for Aarhus på www.nye.dk.

Hvilke kurser skal du på i 2012?

”Det er længe siden, jeg har været på et kursus med så dedikerede oplægsholdere og med et så relevant indhold – trods forskelligheden”
Byens vand 2011

”Det er lang tid siden, jeg har været så træt i hovedet på den gode måde. Gik hjem og anbefalede kurset til hele afdelingen”
Jura og plan i praksis 2011

”Rigtig godt med de lange pauser til refleksion og samtaler om oplæggenes indhold samt mulighed for at netværke med andre kommuner, brancher og faggrupper”
VVM for begyndere 2011

”Kurset synliggjorde, hvor forskellige indgangsvinkler deltagerne har. Det er vigtigt at være opmærksom på”
Omdannelse af Almene boliger 2011

dansk byplan
laboratorium

Se byplanlaboratoriets årsprogram inde i bladet.

Strategisk Byudvikling

- I **STUDIEREJSER**
- I **ANALYSE/RÅDGIVNING**
- I **INSPIRATIONSOPLÆG**

Planstrategierne er på plads. Nu gælder det Kommuneplan 2013.
Få et bedre beslutningsgrundlag ved at lære af de bedste byer i Europa.

byrejsen.dk – Strategisk Byudvikling løser opgaver for fx Realdania By, Københavns Kommune, Herning Kommune, Hjørring Kommune, Gladsaxe Kommune, Esbjerg Kommune, Roskilde Kommune m.fl.

Læs mere på www.byrejsen.dk eller kontakt **Torsten Bo Jørgensen** på **4160 4028**

